

SLOVENSKI NAROD.

izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vse leto 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Slovensko vseučilišče in leto 1848.

(Sestavil Janko Polec.)

Forsan et haec olim meminisse iuvabit. Vergil.

I.

Slavni modrec rabi Ben Akiba gleda zadnje tedne z nemalim ponosom in zadovoljstvom iz sinjih sfer blaženih duhov doli na — meglene nižine slovenske. Veliko veselje ima po pravici sedaj s sinovi Slave, tako da včasih zapusti njegov duh eterične višine, splava na Slovensko, in zašepče marsikateremu našemu rojaku na uho svoj znani: »Vse je že bilo«. Sosebno pri meni se pogosto oglašajo in prosijo, naj bom njegov verni glasnik. Mislil sem, da sem zadostil že svoji nalogi kot historijograf slovenskega vseučiliškega vprašanja, vendar me vedno vnovič pozivlja na delo, hoteč da ga zopet poslavim. In tako slušam znova njegov glas v nadi, da s tem ne poveljam samo nesmrtnega duha učenega Žida, ampak podam tudi javnosti ne sicer novih, pa vendar popolnoma pozabljenih podatke k zgodovini slovenskega vseučiliškega vprašanja, ki utegnejo zanimati, našo dobro stvar pa pospešiti.

»Vse je že bilo«, tudi slovensko vseučiliško vprašanje je že pred več kakor pol stoletjem navduševalo in razburjalo slovenske duhove. Gibanje za slovensko vseučilišče leta 1848. ne zaostaja pravi nič za današnjim, če bo pa uspeh lepši, pokazala bo bližnja bodočnost.

Da so naši politični voditelji v dobi narodnega preporoda sprejeli ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani kot jedno kardinalnih točk v svoj politični program, se nikakor ne smemo čuditi; nasprotno, čudno bi bilo, ko bi to poglavje izpustili, kajti, kakor se je že toliko pisalo v zadnjem času, so že leta 1787. prosili kranjski deželni stanovi za ustanovitev višje modroslovne šole, na kateri bi se tudi na slovenščino primerno oziralo. Prošnja je sicer ostala glas vpiljočega v puščavi, toda s pozorišča izginila ni

nikdar. Ideja narodnosti, ki je osvojila tudi naše ljudstvo, je dala tej zahtevi le drugo obliko in večji, važnejši pomen.

Leta 1848. je bila doba prerojenja; rodoljubi so začeli zahtevati rabo narodnega jezika v javnem življenju; v cerkvi, uradih in šolah, najnižjih in najvišjih. Ustanovitev narodnih vseučilišč je bila tudi pri vseh avstrijskih Slovanih jedna glavnih zahtev. Poljaki, Rusini, Čehi, Hrvatje, Slovenci so tirjali pravico, imeti svoje najvišje izobraževališče.

Večinoma je vlada tem zahtevam ugodila, tako Poljakom, ki imajo odslej samo poljska predavanja na vseučilišču v Krakovem. Profesorje krakovskega vseučilišča, ki niso bili zmožni poljščine, je vlada prestavila na druga vseučilišča. Pa tudi Rusinom je vlada l. 1848. v toliko izpolnila njihove želje, da je dovolila rusinska predavanja na Ivovskem vseučilišču in sicer za toliko časa, dokler se rusinski jezik ne povsod do večjega razvitka, poleg nemških predavanj.

Zanimivo je, da Čehi niso zahtevali svojega posebnega vseučilišča, ampak le utrakvizacijo obstoječih. Dotično zahtevo je formuliral v slovanskem narodnem odboru l. 1748. g. Vocel tako-le:

»Na vseučilišču je svoboda učenja, torej tudi svoboda besede, v kateri hoče kdo učiti; vendar se morata za obvezne predmete postaviti po dva profesorja, da bo eden učil v češkem, drugi v nemškem jeziku. Naši severni bratje so tudi doslegli uresničenje te svoje zahteve; tudi na tedanjem vseučilišču olomuškem je predaval do leta 1854. prof. Michel civilno pravo v češčini.

Leta 1848. je tedaj rodilo idejo slovenske univerze v Ljubljani. Ta pa naj bi v smislu zahtev tedanjih rodoljubov nikakor ne bila tako »skromna«, kakor to trdi Apih, temveč popolno vseučilišče z vsemi štirimi fakultetami. Idejo slovenske univerze je prvi sprožil dr. Matija Sporer, svetnik pri dež. poglavarstvu, ravnatelj ranocelniške šole in za l. 1848. tudi licejski rektor, dne 4. maja 1848. pri zborovanju vodil in profesorjev bogoslovni, modroslovni in bogoslovni šol.

Zbrani šolniki so bili takoj navdušeni za to idejo in so poverili dr. Sporerju sestavo prošnje na kranjske deželne stanove in mestni magistrat ljubljanski. Že 11. maja je rektor Sporer, ki je bil tudi podpredsednik znamenitega »Slovenskega društva« v Ljubljani, predložil učiteljskemu zboru tako prošnjo, katero so tudi vsi profesorji odobrili in podpisali. Ta spomenica je tako dragocena in zanimiva za našo kulturno zgodovino in posebej za povestnico ideje slovenskega vseučilišča, da jo prijavljamo dobesedno, kakor se nahaja v Novicah l. 1848. št. 91 pod naslovom:

Vseučilišča nam je v Ljubljani potreba.

Kranjcem pa tudi vsem Slovincem sploh v predvarik.

»Naprava vseučilišča v Ljubljani je silno koristna in imenitna reč za celo deželo. Pale, če združena moč ta namen doseči pomaga, se zamore ta naprava vstanovit. Ako pa ta namen bolj natanjke prevdarimo, se na eni strani velika dobrota te naprave — na drugi pa tudi težave in stroški pokažejo, katere njeno vstanovljenje in ohranjanje terjajo.

»Karkorist vseučilišča zadene, je očitna kot beli dan za popolno omikanje mladosti v vsih višjih vednostih, narodu mu duhu primerjenih. Lepa prilika, se doma izučiti in izobraziti, bo vabila sinove dežele po lagljejih potih v šole. Bližnost staršev in zlahte jim bo polajšala prebivanje v Ljubljani. Razproštena, po ustavi zagotovljena slovenska narodnost, ktera tudi Primorje, nekaj Štajarskiga in Koroškiga obseže in se clo do Hrovaškiga razširja in v vsim več kot en milijon duš obseže, zasluži in terja to samostojno in popolno napravo in bo, če le število tistih učencov vzamemo, ki bodo letas osmo šolo dokončali (72 učencov namreč) gotovo dovolj učencov privabila, posebno če pomislimo, da ni v Primorskem, ne v Horvatii, ne v Slavonii take naprave. Po slednjič zapoveduje sedanji čas z ojim glasam vsakimu narodu, da na poti duš-

niga napredovanja ne zaostaja, kakoršno narodno omikanje terja.

»Né smemo sicer pozabiti, da taka naprava je le potrebna višjiga omikanja in višji učenosti primerjena, in de imamo še veliko za male šole storiti, ker je še veliko far v deželi še zmeraj brez šol. Tode po novi vladi se bo duh omikanja po soseskah kmalo izbudil in male šole se bojo povsod napravile, ktere se dajo lahko popolno osnovati; ravno zato se morajo pa tudi na tisto stopnjo popolnosti povzdigniti, na kateri si novo izbujeni duh narodnosti s svojo krepstjo pota k tečnimu napredovanju poiskati zamore.

»Zavoljo pomanjkanja vikših šol pa narod gotovo velike zgube terpi, če bistré glave zavoljo tega svoje omikanje v ptujih deželah in v ptujih jezikih išejo, svojo imenitnost tam dosežejo in ptujim narodom zapadejo, de tako domačija svoje narboljši moči zgubuje in v svoji dušni dremoti le zunanje spodbude pričakuje.

»Koliko je bila Kranjska dežela po ti poti slavnih glav zgubila, imamo v pretečenih in zdanjih časih dovelj prič, in ta zguba narodnosti se mora pomanjkanju samostojnih pomočkov šolskiga izobraženja pripisati.

»Ako se učiliše za obertnost in vednosti v deželi napravi, ktero naj se v narodnim duhu in po potrebni prenapredbi dozdanjih malih in latinskih šol osnuje, bodo vikši šole, združene tudi z omikovanjem slovenskiga jezika, vsem stanovam tisto veljavnost dale, ktera vesolno ljudstvo povzdignit zamore.

»Desiravno se dandanašnji v slovenskim jeziku vsi razdelki vednost še ne zamorejo obdelovati, kar zavoljo združenja slovenskih dežela z družimi državami cesarstva celo celo potrebno ni, se bo pa vunder sčasama slovenski jezik toliko omikal in obogatil, de se bo tudi v vikši vednosti vpeljati mogel.

»Marsigdo bo morebiti rekel, de zavoljo bližnjih vseučiliš v Gradcu, v Inšpruku in na Dunaju noviga v Ljubljani treba ni.

»Ako so bile pa v teh tudi ne ravno

LISTEK.

Literatom in občinstvu.

Spisal Ljubomir Babič-Gjalski.

(Dalje.)

Ako je torej ob takih — ne samo neprijetnih, temveč uprav strašnih neprijetnih — hrvatska duša vendar rodila cvetje umetne knjige, — ako ni mogel niti dnevni najstrašnejši boj in z njim zvezane nadloge zatreti v hrvatski duši ljubezni do lepega in potrebe po vzvišenim, tedaj je to pač najsijajnejši dokaz, da je v tej hrvatski duši — v tej hrvatski misli mnogo — mnogo sile in moči — in to plemenite moči,

Zato mi je bila prva beseda, ko sem stopil pred vas, da so mi skrbni utešene, — in slaveči štiristoletnico svoje umetne knjige, se moramo otresti vse obupanosti, — vsake malodušnosti, — vsakega samoponižanja, v katero bi zapeljali človeka še vedno težki časi hrvatskega sveta, časi, ki nam niti danes ne dopuščajo, da zapademo v bučno, razkošno in bogato slavljenje, da se proslave veselimo in se ž njo ponašamo, nego moremo dati samo na skromen način duška svojim dvigajočim se srcem!

In tako se kaže sama ob sebi znamenitost današnjega slavlja. Bode naj vsemu narodu v uteho in obrambo, — naj ga sokoli ter mu daje izpoznanje, da je ostal po svoji knjigi v najtežjih neprijetnih zvest borilec za lepoto, resnico in pravico, in tako dostojen tovariš vsega kulturnega človeštva. Toda ne samo ta ohranjena zveza s kulturnim svetom tvarka veliko za slugo naše knjige, — ona je bila tudi v samem narodnem življenju odločilna — rešilna vrednost in zasluga. Sezati nečem dalje — niti nečem spominjati pesnikov, ki so pevali o viteštvu hrvatske gospode in so s tem bodrili narod k junaštvu ter ga čuvali, da ni klonil njegov duh v strašnih nadlogah — ostavljen od vsega sveta; nečem se za državati niti pri tem, da je bil pesnik, ki je pričal narodu tudi o »Dubrovniku, kruni hrvatskih gradov« — in je s tem čuval hrvatsko zavest in hrvatski spomin v teh divnih krajih Tomislavovega kraljestva; bodi mi samo dopuščeno, da se ustavim pri najmlajši prošlosti.

Danes se imamo vse zahvaliti ilirskemu pokretu. Da tega ni bilo, ne mogli bi imeti leta 1848., ni bana Spasitelja, in tako bi si ne bili rešili niti ma-

terinske besede, niti starodavne kraljevine. A ta ilirski pokret je rodila v prvi vrsti pesem in lepa knjiga, rodila ga budnica: »Još Hrvatska ni propala« — rodila ga je davorija: »Prosto zrakom ptica leti...«, rodila ga himna: »Liepa naša domovina.«, rodila ga pesem: »Ljubimo te, naša dika«, a poleg tega je našel ta pokret najmočnejšo zaslombo v starih pesnikih z obrežja jadranskega morja!

Ako bi ne imela naša knjiga za svoj narod nikake druge zasluge, ta zasluga že zadostuje, da jej peva narod slavo in jej hrani večno zahvalnost v srcih svoje dece!

Ali ta hrvatska knjiga ni samo budila in sokolila naroda, in mu samo čuvala narodne zavesti in slave očetov, — ona je bila od nekda in je še danes jedina hiša hrvatskega jedinstva. Samo tu smo jedini, — samo tu imamo isti dom. Osoda nas je razdelila v razne pokrajine, stavila nas je pod razne uprave, pod različne zakone — celo na razne vere. Razdeljeni smo na štiri državopravne gromade —, ali naša knjiga s svojo pesnijo in pripovedjo preskaka vse te umetne meje in veže v isto kolo Hrvata z najzahodnejše točke v

Istri — in Hrvata iz Banovine — in Hrvata iz Dalmacije — in Hrvata iz Bosne in Hercegovine — in Hrvata iz Mejmorja in iz južne Ogrske. Tudi tu se ne ustavlja —, ona preplavlja široka morja — daljnje oceane in zadržuje v tem kolu tudi Hrvata, ki je moral ostaviti domovino, da si v daljnjih krajih sveta najde življenja, — in tako ga rešuje, da se ne odreče materini besedi in ne pozablja svojih bratov. Še več — hrvatska knjiga s svojo pesnijo in pripovedjo privaja v rodni objem brate, ki jih je zgodovina povsem odstranila od hrvatske zavesti; v tem skupnem domu hrvatske knjige se sestajajo v istem kolu tudi otroci junakov, kateri so padli za častni križ in otroci junakov, ki so prelili kri za jedinega Boga in njegovega proroka Mohameda.

Zato se narod hrvatski najbolje odzove znamenitosti štiristoletnice hrvatske knjige in se oddolži najčastnejše slavnim sencam onih, kateri jo izpolnjujejo, ako ljubijo z vsem srcem in vso dušo to hrvatsko knjigo ter si jo pritisne na zvesta prsa kakor svojega miljenca — kakor svojega ljubezen!

(Dalje prih.)

velicah nemških deželah vseučiliša potrebne spoznane, se mora ta potrebnost v Ljubljani timveč spoznati, ker so ljudstvu skozi in skozi slovenskiga naroda zavoljo pomanjkanja domačih višjih šol marsikteri zadržki na poti, ktere mora premagati, predin zamore k ptujimu ljudstvu v šole iti.

»Druga stran, ktera pomočke za osnovo in ohranjenje popolniga vseučiliša kaže, razodene zadržke, ki se le z velikimi težavami premagati dajo.

»Ako narod potrebnost take naprave spozna ni več govorenja o tem, de bi zavoljo še neznanih pomočkov se nič storiti ne dalo. Vlada ali pa ljudstvo jih morate najti, in jih boste tudi našle.

»V vsih časih so spoznali, de je ljudsko omikanje nar terdnejši steber držav; zato ga tudi vladarstva podpirajo in v skerb jemljejo. Ako pa vladarstvo dozda v tem ni kaj preveč skerbi imelo, bo ustava prihodnjič mende kaj več storila.

»Vladarska denarnica res v teh tesnih dnevih ne more polniga upanja za to napravo dati. Tode potreba vikšiga in obširnišiga narodniga omikanja tega mogočno v današnje življenje in ravno sedanje vrenje in kipenje zamore in bo tudi svoje snutke izločilo.

»Imenovaniga pravila, potrebne pripomočke za veči izobraženje naroda vladarstvu v skerb izročiti, se moramo tedaj že zdaj terdno poprijeti, zraven tega pa tudi že zdej za pripomočke skrbeti, ktere zamore dežela tako visokimu namenu v dar prinesiti.

»Teh poiskati, oživiti in lepimu namenu v prid napeljati, de se saj perve stopinje za doseženje tega namena berž ko je moč storijo, je silna in srčna prošnja, ktero upa polna slovenska mladost, ktero vsi učeniki deželnim stanovam, Ljubljanski mestni gosposki, vsim srenjam in slehernimu rodoljubu na serce položje, z upanjem, de ne bodo ne le vsi te prošnje podpirali, ampak de bodo tudi pomočkov iskali, po kterih bi se dala imenitna naprava osnovati.

Iz zbora c. k. vikšiga učiliša v Ljubljani 11. Veliciga travna 1848.

Dr. Sporer, Jur. Župan, Jur. Pavšek, Urb. Jerin, Metelko, dr. Jan. Pogačar, dr. M. Leben, dr. Jan. Semen, dr. Jan. Čuber, dr. Fr. Schiffer, dr. Bleiweis, Jan. Krsnik, dr. Vil. Unger, dr. A. Jarc, dr. Kleemann, dr. Hummel i. dr.

Od vseh mož, ki so podpisali to veleznamenito spričevalo narodne zavednosti in razumnosti, živi danes jedino le še profesor in častni kanonik dr. M. Leben, senior kranjske duhovščine. Naj bi bilo častitljivemu starčku usojeno doživeti v zimi svojega življenja to, o čemur je sanjalo njegovo mlado srce.

Neposrednjega uspeha ta prošnja sicer ni imela. Meščanski odbor ljubljanski je namreč (20. maja 1848) radostno pozdravil idejo univerze, — a obžaloval, da ne more dati nobene podpore; obljubil je samo, da bode po svojih močeh pospeševal dotično prizadevanje. Podobno se je glasil tudi odgovor deželnih stanov kranjskih, ki so sicer odobraval idejo, a ob enem pa pristavili, da »sedanje denarne razmere kranjske ne pripuščajo, da bi se dovolil izdaten donesek za dotične stroške.

Vendar ta peticija ni ostala brez posledic; vplivala je na javno mnenje slovensko in provzročila, da so posebno »Novice« posvečevale odsidob vseučiliškemu vprašanju vedno pozornost. Dr. Bleiweis je neprenehoma drezal slovenske državne poslance, naj slovenskega vseučilišča ne pozabijo. Zanimivo v tem oziru je Bleiweisovo »Odprto pismice kranjskim poslancem na Dunaji« v »Novicah« (26. malega srpana 1848), v katerem opozarja poslance na vladno reformo visokega šolstva in jih roti pri njihovem rodoljubju, naj pri tej priliki ne zamude, se zavzeti za slovensko vseučilišče, spominjajoč jih, da je v tem vprašanju ves narod jedin, kar kažejo mnogi javni in zasebni govori in neštivilna pisma, ki prihajajo od vseh strani. Dru. Bleiweisu je sploh slovensko vseučilišče tako zelo priraslo k srcu, da mu je postalo nekaj ceterum censeo v »Novicah«; v vsaki številki onih let nahajamo skoraj kak paber k slovenskemu vseučiliškemu vprašanju.

Zanimiva sta tudi članka iz Štajerja Oroslava Cafa »Beseda za slovensko vse-

učilišče v Ljubljani« (»Novice« 28. rožnika 1848), v katerih obeta pisatelj sestavo znanstvene terminologije, in Podkorenčanov: »Kako bi se slovenski jezik v šole spravil?« (12. malega srpana 1848.) Zadnji imenuje vseučilišče tudi »vesoljšče«. Pa tudi drugi ljubljanski listi, kakor n. pr. »Laibacher Zeitung«, so z veseljem pozdravljali vseučiliščno idejo; v zadnjem listu je priobčil zaslužni šolnik dr. Kleemann simpatičen članek.

Izmed manifestacij korporacij in društev moramo na prvem mestu omeniti znamenito peticijo našega starodavnega Kranja na deželni zbor kranjski, ki je v 15. točki zahteval tudi slovensko vseučilišče v Ljubljani. Mej tem se je pa tudi »Slovensko društvo« v Ljubljani samo poprijelo te zadeve; dne 3. septembra je sklenilo sestaviti prošnjo, katero je potem odposlalo 14. septembra na ministrstvo.

Ko bi se potem jeseni leta 1848 moralo pričeti šolsko leto in so bila vseučilišča v Gradcu itd. vsled nemirov še vedno zaprta, so prosili nekateri dijaki, naj vlada dovoli vsaj nekatera medicinska predavanja, za katera so se že oglasili potrebni učenjaki. Komu se tukaj ne vsiljuje nehoti spomini na leto 1898?!

To prošnjo dijakov je »Slovensko društvo«, oziroma dr. Bleiweis kar najtopleje podprlo in vlado prosilo, naj ta ne odpravi ranocelniške šole, — le te je namreč vlada povsod ravno to leto opustila — dokler ne ustanovi vseučilišča in naj dovoli predavanja o narodnem in državnem pravu.

Med tem je došel v Ljubljano nepričakovano hitro odgovor na prvo peticijo, ki je vzbudil v vseh domorodnih krogih velikansko veselje. Z odlokom od 5. oktobra 1848 je vlada dovolila za poskušnjo dve brezplačni juridični stolici, jedno za privatno, drugo za kazensko pravo, pozivljajoč »Slovensko društvo«, naj poskrbi za primerne učne moči. Za to nemalo pridobitev si niso nemalih zaslug pridobili tedanji slovenski državni poslanci, ki so življali v državnem zboru sploh velik ugled, namreč v prvi vrsti dr. Karol Ulepič, dr. Kavčič in dr. Ambrož.

Že 22. septembra 1848 je dr. Ulepič vložil v državnem zboru predlog, da naj se vlada pozove k ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani, dr. Kavčič pa je šel že prej dne 4. septembra z nekaterimi drugimi poslanci k dr. tajniku v naučnem ministertvu Feuchterslebnu in mu razložil važnost slovenske univerze. Feuchtersleben je odgovoril, da je želja popolnoma opravičena in naravna posledica narodne ravnopravnosti: samo radi stroškov je imel pomisleke, na kar je dr. Ambrož interveniral v tej zadevi pri finančnem ministru baronu Krausu. O tem koraku je obvestil dr. Ambrož urednika »Illyrisches Blatt« v naslednjem zanimivem v »Illyr. Bl.« 12. septembra 1848 ponatisnjem pismu:

Vaše blagorodje! Mi smo bili radi ustanovitve vseučilišča že pri dotičnem ministerijalnem tajniku ter izvedeli, da ni drugih pomislekov kakor tesni finančni položaj.

Včeraj sem tudi govoril s finančnim ministrom, ki se je izjavil, da »auf ein Paar Tausend Gulden komme es ihm nicht an«. Jaz sem sicer vse gospodu dr. Bleiweisu sporočil, samo izjave gosp. fin. ministra še ne, in to izvolite storiti Vi s tem pismom.

Ker so tedaj le finance največja ovira, je treba, da se žrtvujejo rodoljubiter brezplačno predavajo. Radi tesnih prostorov ni treba nikakih pomislekov, saj se lahko čez dan po večkrat v eni in isti sobani predava, kakor se to tudi na Dunaju in v Gradcu vrši.

Časopisje pa naj se tega predmeta poprime z vso pozornostjo; kar se nas tiče — storili bomo vse, kar je možno.

S spoštovanjem Vaš udani Ambrož.

Slovenskemu društvu ni bilo težko najti poštvalnih, sposobnih mož, ki so bili pripravljeni prevzeti brezplačno predavanja. Ponudila se je Slovenskemu društvu cela vrsta takih rodoljubov, pred vsem pa dr. Lehmann, dr. Mažgon, dr. Ahačič, dr. Haan, dr. Kerstein, dr. Hradecký, dr. Martinak in Bučar.

V Ljubljani, 22. novembra.

Položaj.

Češki klub je odgovoril na izjavo konference nemških načelnikov klubov z obširno izjavo, v kateri ponavlja svoje zahteve glede enakopravnosti v notranjem poslovanju državnih uradov. Češki jezik bodi enakopraven na Češkem z nemškim, potem nastane takoj mir. Ako se izpolnitev te zahteve zopet odloži, se izboljša parlamentarni položaj le trenutno, a razmere se ne uravnajo in mir se stalno ne ustanovi. Vlada pa ne bo imela zaslonbe glede carinskega tarifa in nagodbe. Vlada naj prizna iznova notranji češki jezik, potem Čehi proračunu in gospodarskim vladnim predlogom ne bodo ugovarjali. Čehi zahtevajo za večino moravskega prebivalstva češko vseučilišče. Ako ima vseučilišče nemška manjšina, ni opravičeno ustavljati se kulturnim težnjam Čehov ter jim radi te univerze celo groziti z obstrukcijo. Čehi so pripravljeni pogajati se z Nemci, tudi izpremembi pravilnika ne ugovarjajo. Po postopanju vlade in strank nasprot češkim zahtevam bodo Čehi tudi naprej uravnali svoje postopanje v parlamentu.

Vojna v Južni Afriki.

Minoli teden so Angleži zopet enkrat lovili Deweta na severovshodu Oranija. Operacije je vodil general Elliot, ki ga je hotel zajeti, odposlavši čete iz raznih mest koncentrično proti Reitzu, kjer je Dewet stalno. Tako se je približalo Dewetu hkratu 5 angleških kolon, Dewet pa je razpusil svoj oddelek v male četice ter ušel. Ko so se Angleži vračali, zgrabil jih je Dewet od zadel ter 2 uri streljal na zadnje čete polkovnika Bynga, ki je imel težke izgube. V istem času sta lord Methuen in polkovnik Kekevidh operirala po jugozahodnem Transvaalu. Ali Buri so pri tej priliki ujeli veliko patroljo ter se razkropili. V jugovshodnem Transvaalu je operiral hkratu Bruce Hamilton brez uspeha. Buri so zopet naskočili angleški oddelek ter mu ob reki Klip prizadeli težke izgube. Oddelek Maritza je prodrlo do Piquetberga ter dva dni napadal Angleže. Vodja angleških liberalcev, Campbell Bannerman je govoril te dni proti vojnomu stanju v Kaplandiji, kjer so zatagadelj odtujeni vsi Holandci ter je zahteval, da se Chamberlain in guverner Milner odstavita, sicer vojne ne bo konec. Končno je priporočal, naj se prično mirna pogajanja.

Dopisi.

Iz Radeč, 19. novembra. Duhovska nezmotljivost in natančnost razvidi se lahko iz rojstnega in krstnega lista Martina Hudalja, ki je bil rojen 1873 v Grčevju glasom delavske knjige št. 102 z dne 18. aprila 1893, izdane od občinskega urada v Št. Petru pri Rudolfovem. Hudal je potreboval rojstni list, ker se je mislil poročiti in mu ga je gospod župnik napravil, ko je prišel iz svetoletne procesije, isti se glasi:

Vojvodina Knezoškofija
Kranjska Ljubljanska.

Rojstni in krstni list.

Iz tukajšnje župne rojstne in krstne knjige se službeno potrjuje, da je leta 1901, 28. oktobra bil v Kotih v h. št. 1 rojen, in po rimskokatoliškem obredu krščen dne 28. istega meseca:

Ime krščena	Zak. ali nezak. sin ali hči	Krstno ime, priimek, stan, vera		Krstno ime, priimek, stan, botrov	Ime krstnika
		očeta	matere		
Martin	sin	Jožef Hudal	Ana Gričar	Josef Mikulič hišar	
		1/2 zemljak		Ana Gregorčič hišarica	

To potrjujem z lastnoročnim podpisom in farnim pečatom.

Župni urad v Šempetru pri Novem mesu dne 13. oktobra 1901.

Kolek in taksa Jos. Borstnar.
K 3:10. farni pečat.

Po tem je razvidno, da je bil Hudal Martin 15 dni prej pri župniku po rojstni list, kakor je bil rojen in krščen; čudo je pa tudi to, da se je v letu 1901 rojen Martin Hudal, že mislil poročiti, v resnici je pa danes Martin Hudal za mlinarskega pomočnika v valjčnem mlinu pri g. Brunschmidu v Radečah, kjer se smeje župnikovi nezmotljivosti. Gotovo ga je žlindrov sv. Duh tako razsvetlil, da je

izstavil tako budalost, če morda ni bil tudi pri procesiji že tako zmeden in vse kaj drugega mislil kakor molil. Učeni ljudje, ti Bonaventurjani, računati znajo, malo papirja in par besed natisnenih in napisanih pa je 2 K 10 h takse v žepu, res dober »gšeft«, pri maši goldinarček in eden rojstni list, pa je dovolj za en dan. Radovedni smo pa, če bo poslal gospod šempeterski Jos. Borstnar 3 K 10 h Hudalju nazaj in tudi potem rojstni in krstni list zahteval ali mu bo poslal pravilno izpolnjeni rojstni in krstni list.

Od nekod, 20. novembra. V nedeljo dne 3. t. m. sešli so se slučajno cerkveni pevci in njih pevovodja s tukajšnjim župnikom v neki krčmi. Pri kozarec vina čutila so pevka grla, da niso ustvarjena samo za popivanje vina, in kmalu so se čuli po majhni sobi ubrani glasovi narodnih pesmij. Tudi gospodu župniku se je njegovo vrlo pevsko srce vnelo, in tako se je pelo pozno v noč. Gospodu župniku je ta večer tako ugajal, da je vse pevce povabil na prihodnjo nedeljo k sebi v župnišče, tēr jim zagotovil: »prav dobro se bodedo imeli.« Omenjeno nedeljo bilo je namreč v dotični vasi cerkveno žegnanje. Kako pa so se pevci zavzeli, ko jim omenjeno nedeljo zjutraj pevovodja pove, da je župnik vabilo prekalal. Neki hudomušnež mi je zatrdil, da ni bilo vabilo kuharici po volji, češ, da imajo pevci kronce pretrdno prišite in da je župnik vsled kuharičinega prigovarjanja vabilo prekalal. Pevci pa so si napravili na svojo roko zabavni večer v neki drugi gostilni, in prav dobro so se imeli, zraven pa so si tudi obljubili, da na župnikova povabila se ne bodo več ozirali. Eden od njih pa je obljubo že prelomil.

Osramočeni pevci.

S Štajerskega, 20. novembra. (Katoliški škofje in — narodna zavednost.) Hrvatski listi se veliko bavijo z novim zadrskim nadškofom. Tako je pisala mej drugimi klerikalna »Hrvatska«: »Naš časnikar Dinko Politeo, ki se bavi v knjigi »Spominov« tudi z Dvornikom, profesorjem bogoslovja v Zadru leta 1872., označuje neiskrenost njegove narave kot značilno njegovih lastnosti. Danes je Dvornik izvoljen nadškofom in je s svojim vedenjem potrdil vobče ono sodbo. Liki boga Janusa drži eno lice obrnjeno k zadrskim iredentovcem, drugo pa k nadškofiji. Kadar je prvo pot posetil bogoslovsko semenišče, kmalu po svojem nastopjenju, je govoril hrvatski, kajti ondi ni iredentovcev. Ali kadar je priredil prvi banket, je izpregovoril dve nazdravici — obe v laškem jeziku. To je tembolj udarilo na oči, ker sta Dvornika nazdravila namestnik David ter kanonik Krpetić latinski. Pri banketu, kojega je priredil namestnik David nadškofu na čast, je David nazdravil onemu hrvatski, toda Dvornik je odgovoril prej laški, potem šele hrvatski. Kakor se vidi, je Dvornikova laščina, kakor jo govori ob raznih prilikah, uprav ostantativna za zadrške meščanske kroge. Če že ni hotel pri svojem banketu govoriti hrvatski, potem naj bi govoril latinski. V namestnikovi palači pa je že zahtevala etiketa, da se odzove na hrvatsko nazdravico tudi hrvatski. Dvornik je izpodnesel docela etiketo, da se ne zameri zadrskim iredentovcem. Iz Dalmacije se nam (»Hrvatski«) piše, da so radi tega hrvatski krogi neizmerno ogorčeni, dočim so iredentovci opojeni z največjo zadovoljnostjo. Mi smo uverjeni, da pride še dan, kadar se bodo i oni razočarali, ker vijugasta politika, kakoršno si je izbral nadškof Dvornik, ne more imeti stalnih prijateljev. Mi znamo, kako opravičuje Dvornik svoje vedenje; no, njegovo opravičevanje nima smisla. Ako slehern človek, tedaj osobito oni, ki stoji na tako visokem in vzvišenem mestu, ima biti drugim uzor, ima imeti svoja načela in svoje neomahljivo prepričanje; kadar tega ne stori in sličnih lastnosti nima, potem se mora ravnati s takim človekom brez vsacega ozira. — Tako »Hrvatska«. No, o našem škofu dr. Napotniku je že zdavnej znano, da na svojih posetih po deželi, kadar zagleda pri omizju le enega Nemca, na pr. kakega c. kr. uradnika, temu na ljubo, poštenim Slovincem pa v pohujšanje, govori nazdravice le v »edinozveličavnem« in »priklupljivem« jeziku. A pri nas se nihče zato ne zmeni, ker že nimamo nikakega čuta več za svojo lastno dostojnost.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 22. novembra.

— **Osebnosti.** Vojni zapovednik fcm. vit. Succovaty iz Gradca je prišel včeraj sem in je danes inspiciral tukajšnje vojaštvo. Prisostvoval je tudi včerajšnji operni predstavi do konca. — Mestni zdravnik, g. dr. Jos. Derč, je šel vsled bolehnosti v pokoj.

— **Za vseučilišče v Ljubljani** so poslale peticije potom ljubljanskega magistrata tudi tele kranjske občine: Boštanj, Bučka, Gor. Logatec, Hrenovce, Idrija, Il. Bistrica, Št. Jernej, Loški Potok, Moste pri Kamniku, Muljava, Novo mesto, Petova vas pri Črnomlju, Suhadole pri Kamniku, Sušje pri Ribnici, Ustje pri Vipavi, Vinji vrh pri Črnomlju. Št. Jerske: Biš pri Mariboru, Moravci, Slatina pri Ptuj, Vračarje pri Brežicah. Primorska: Opatje selo pri Gorici. Koroška: Št. Danijel pri Velikovem.

— **Novi glasovi za slovensko univerzo.** Piše se nam iz Gradca: Danes smo sprejeli prvo resolucijo poljskih akademikov za slovensko univerzo. Poslali so nam jo tukajšnji poljski visokošolci. Ker je prva, navajamo jo doslovno: »Młodzież polska zgromadzona w Ognisku wyraża najserdeczniejsze życzenia, by słuszne żądania młodzieży słoweńskiej co do utworzenia Wszechnicy w Lublanie zostały uwieńczone jak najpomyślniejszym skutkiem.« Slovenski: »V Ognisku zbrana polska mladež izraža svojo najsrčnejšo željo, da bi se opravile zahteve slovenske mladeži glede ustanovitve univerze v Ljubljani kar najbrže izpolnile. »Ognisko«, društvo poljskih akademikov v Gradcu.« — Dočim večina občin pošilja sprejete peticije ali županu Hribarju ali posameznim poslancem naravnost na Dunaj, izvolile so iste poslati akademikiemu društvu »Triglav« sledeče občine, oziroma društva: Spodnja Voličina, Skopo, Podstreda, Radoslavci, »Delavsko podporno društvo v Trstu«. — Naj bi se vplivni rodoljubi podvzivali, da sklenejo jednake peticije tudi druge narodne korporacije, zlasti ker se nameravajo nazadnje po listih objaviti tudi seznamki tistih občin in društev, bi bi ob ti priliki ne bi storile svoje rodoljubne dolžnosti. Vsi na delo, in pokazimo, da imamo smisel, boriti se tudi za velike narodnokulturne ideale!

— **Sprejem novega dekana v Kočevju.** Včeraj je prišel novi dekan, dosednji šentviški kaplan Erker, v Kočevje. Pripravljen je bil seveda na slovesen sprejem ter v tej trdni nadi pripeljal seboj nekaj gledalcev, da bodo priče njegove slovesnosti. Mej temi spremljevalci je bil tudi šentviški župan Belec; drugi so bili duhovniki. Učakali so veliko razočaranje. Zaman se je Erker oziral, kje da so župan, obč. odborniki in drugi odličnejši možje. Ni jih bilo, nobenega ni bilo. Belec je tako grdo gledal, kakor takrat, ko so dacarji v njegovi hiši našli skrito žganje. Bil je pa tudi res žalosten sprejem. Novega dekana so pozdravili trije ključarji, domača kaplana in župnik iz Mozlja, drug nihče. Še otrok ni bilo, še otroci niso bili toli radovedni, da bi bili prišli novemu dekanu naproti. Po tem klavrnem sprejemu se je družba odpeljala v farovž. Na potu je Belec še grje gledal, tako kakor kak grešnik, ki jih je sedem ubil, kajti v celem kočevskem mestu so bile zastave samo na farovžu in na sirotišču, drugod nikjer, in živa duša se ni zmenila za došlece. Kočevski meščani so s tem sprejemom novemu dekanu jasno pokazali, kaka čutila goje zanj. Belec bo vedel kaj pripovedovati, kadar se vrne v Št. Vid.

— **Repertoar slovenskega gledališča.** V soboto, 23. t. m. se ponavlja sinoči toli lepo uspela in izvrstno naštudirana Flotowa komična opera »Alessandro Stradella«. Prihodnji teden, v torek, 26. t. m. bo gostovala naša dična rojkinja gospa Irma Polakova z deželnega gledališča v Zagrebu v veseligr »Pri belem konjičku«.

— **Ponovljeni koncert „Glasbene Matice“.** Da se težka Bethovnova skladba »Missa solemnis« bolje razumeva in si jo občinstvo lažje obdrži v spominu, napravila se je poljudna

razlaga s pridejanimi »motivi«. Tudi latinsko besedilo se je natančno in pridelal se mu je dobeseden slovenski prevod, ki je tako stavljen, da stoji pod vsako latinsko besedo dotični slovenski prevod, s čimer bo gotovo onim vstroženo, ki ne umejo latinščine. — Cene prostorov so kakor zadnjič, sedeže se dobi v trgovini g. Lozarja in na večer koncerta pri blagajnici. Začetek koncerta bo v nedeljo točno ob 5. uri popoldne, konec še pred pol 7. uro.

— **Slovensko gledališče.** Flotow je našemu občinstvu ljub znanec. Njegova porednošegava »Marta« ima pri nas mnogo dobrih in zvestih prijateljev. Sinoči se je predstavil v slovenskem gledališču »Marte« mlajši brat, »Alessandro Stradella«. Kakor sestra, je tudi Alessandro, odkar je bil porojen v Parizu — bilo je to leta 1844. — Žel po vseh svetovnih gledaliških velike uspehe ter se vztrajno drži repertoarja vseh oper. Podedovala sta po svojem očetu iste prednosti in iste nedostatke. Sveža, prijetna in prikopna sta vzlic temu, da nimata mnogo sledov resnične izvirnosti in globokosti. Vsak poslušalec ima veselje nad njima, in njuna mična melodičnost naklanja mnogo resničnega užitka. Krvi sta francoske, Stradelli je dal vaudeville celo obleko. Veselost, ljubka melodičnost, pikantna in spretna instrumentacija, čista in naravna oblika, gorkost čustva, pristen, svež humor in komične situacije so glavne prednosti Stradellovega glasbenega značaja. Zato nudi ta opera vsakomur mnogo naivne zabave in lahkega umetniškega užitka. Komplikiranosti in zapletenosti višje umetnosti Flotow s »Stradello« ni hotel iskati. Vsa opera ima pretežno obliko pesmi; Flotow je nanizal v svojem dramatičnem delu celo vrsto romanc, barkarol, serenad in kavatin. Instrumentalno spremljanje igra poleg petja podrejeno vlogo; recitativi so le kratki. Ouvertura je zaokrožena enota, prijetna točka, polna melodičnih misli, a sestavljena s skromnimi sredstvi. Glavni motivi opere so spleteni v njej potpourri-skim načinom. Uvodni zbor je dokaj šablonski. Karakteristična je benečanska serenada Stradelle s spremljanjem klarinetov, efekten pa melodični notturno. Ugoden zaključek I. dejanja tvori poredni, živahni finale. Leonorina arija začetkom II. dejanja je precej suha, a daje dobri pevki dokaj prilike do svobodnega prednašanja in ji dovoljuje, da jo obdela v ljubeznivo pesem. Kor zvonov je pravzaprav trivijalen, a se rad posluša, ker frapira s predrznim ritmom. Duet banditov je med najboljšimi točkami opere ter se odlikuje z dobro, duhovito karakteristiko in veselo razposajenostjo. II. finale je zopet pikanten konglomerat epizodističnih pesmi. Tudi III. dejanje je polno novih in zanimivih melodij. Karakterističen in dobro obdelan je tercet. III. finale naj bi pokazal višino Flotowega znanja v glasbotvorbi, toda polet komponistov je tu že nekoliko omagal, zato je razkosen v dvoje čednih pesmi: v himno na Sv. Devico in v končno pesem, ki najdeta vedno hvaležno občinstvo. Skratka: »Stradella« je ljubezniva, zabavna, melodična romantična opera, hvaležna in lahka i za izvajalce i za poslušalce. Sladke, hrepeneče pesmi, komične situacije, veseli romantični roparji in pobožni romarji na potu k Madonni, zadovolje vsekar neblazirano publiko. Po zgolj serioznih operah je »Stradella« naravnost vesel intermezzo. Prijatelji melodičnega petja in zabavnih opernih sujetov sprejmo »Stradello« z veseljem. Sinočnja premijera je bila prav dobra. Izvajala se je gladko ter so bili vsi solisti na svojem mestu. Naslovno vlogo je, kakor navadno, dovršeno pel gospod Olszewski, ki je dosegel zlasti s serenado v I. dejanju, z romanco v II. dejanju in himno v III. dejanju najlepši vspeh ter žel mnogo priznanja. Kakor vedno, je bil izvrsten v igri. In končno: last not least: bil je lep moderen Arion. Občinstvo ga je poklicalo opetovano. Gdč. Nočmi je bila lepa Leonora, ki je zlasti arijo v II. dejanju izvajala prav dobro ter žela pohvalo. Bila je simpatična družica g. Olszewskega ter je tudi koloraturne točke zadovoljivo prednašala. Gdč. Nočmi je poraben in — kar je naglašati — marljiv član naše opere. Dvojico komičnih bandidov sta dokaj agilno in veselo predstavljala g. Krampner in g. Wildner, ki sta, dasi sta pretiravala, občinstvo vrlo zabavala. Tudi v pevskem

oziru sta ugajala. Opozarjati pa je, da uplivanja krasnega petja Stradelle koncem II. dejanja nista izražala. Dober Bassi je bil g. Vašiček. Zbori so vobče ugajali, izvzemši par negotovosti v II. in III. dejanju. Z zadovoljstvom konstatujemo, da se tudi zbora udeležujeta dejanja z igro in mimiko, dasi v tem oziru še ne ustrezata docela. Režija je bila za naše razmere prav lepa. Seveda je bil Markov trg v Benetkah sličnejši trgu v Šiški in tudi scenerija III. dejanja ni vzorna, toda si desint vires (t. j. dekoracije!), pohvalna je vsaj dobra volja! Orkester je bil prav dober; zlasti ouverturo je izvajal eksaktno ter žel aplavz. Gledališče je bilo prav dobro obiskano. P.

— **Umrl** je v Gorici bivši deželni poslanec, bogoslovni profesor g. Tomaž Čerin. V časih boja mej Tonklijem in Gregorčičem je bil Čerin mej najodločnejšimi Gregorčičevimi nasprotniki.

— **Ustanova za umirovljene učitelje.** Umrl vladni svetnik gospod Ivan Mahkot je zapustil 4000 K v namen, da se napravi ustanova za umirovljene revne ljudske učitelje Kranjske. V prvi vrsti se je ozirati na tiste učitelje, ki so vsled bolezni šli v pokoj, predno so dovršili 10 službenih let, potem na take, ki so vsled bolezni šli v pokoj, predno so dovršili 40 let službovanja in končno sploh na umirovljene učitelje, ki so vsled bolezni ali iz družih vzrokov v veliki stiski.

— **Poročil** se je g. Fran Benkovič, ekonom v Kamniku z gdč. Beti Petričovo v Blagovici. Čestitamo!

— **„Narodna čitalnica v Kranju“** priredi v soboto dne 23. novembra t. l. v svojih prostorih veselico z dramatično predstavo (uprizori se veseloigra v jednom dejanju »Dve tašči«) in s plesom, pri katerem svira oddelek »Meščanske godbe« iz Ljubljane.

— **Požar v Volavljah** je povzročil 5000 K škode, a zavarovana so bila pogorela poslopja le za 2000 K. Požar je nastal vsled neprevidnega ravnanja z lučjo.

— **Samomor.** Iz Krškega se nam piše: Dne 21. t. m. se je posestnik Vinc. Roštaher iz Gorenjega Pijavskega s puško ustrelil v glavo. Vzrok je bil vedni prepir z ženo. Mož je zapustil troje, še ne čez 10 let starih otrok.

— **Utopljenca** so našli v potoku pri Toplicah kraj Zagorja. Mož, tovarniški delavec Ferdinand Lanegger, je najbrž v pijanosti padel v vodo.

— **Občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju** je bil letos nenavadno mnogobrojno obiskan. Dva moža, ki sta si za društvo stekla posebnih zaslug, bila sta imenovana častnima členoma društva, in sicer per acclamationem. To sta gg. Fran Kalister, veletržec v Trstu, ki je društvu daroval 5000 kron in Viljem Pfeifer, državni poslanec, ki je deset let zaporedoma nabiral darove za društvo. G. blagajniku dr. Klem. Seshunu, dvornemu in sodnemu odvetniku na Dunaju, je občni zbor izrekel posebno zahvalo za njega požrtovalno delovanje v korist društvu. Natlačneje poročilo sledi.

— **Obrtno gibanje v Ljubljani.** Tekom meseca oktobra pričeli so v Ljubljani obrt, in sicer: Anton Bezljaj, Marije Terezije cesta št. 1, podobarski obrt; Ivan Miklaveč, Stari trg št. 13, trgovino z mešanim blagom; Josip Betriani, Komenskega ulice št. 36, ključavničarski obrt; Terezija Lampert, Dunajska cesta št. 35, trgovino s kurivom in apnom; Fran Kukman, Stari trg št. 11, čevljarški obrt; Alojzij Gasparotti, Kolodvorske ulice št. 27, prodajo sladčic; Ivan Lužnar, Gradišče št. 7, ključavničarski obrt; Viktorija Elsner, Lingerjeve ulice št. 2, trgovino s čevljarškimi izdelki; Josip Bergmann, Poljska cesta št. 58, prekajevalski obrt; Henrik Hieng, Mestni trg št. 17, trgovino z mešanim blagom; Ivan Stare, Breg št. 18, plesarski obrt; Ivan Hansen, Pod turnom št. 5, trgovino z mlekarskimi izdelki; Jakob Zalaznik, Stari trg št. 22, branjarijo; Viktorija Ban, Dunajska cesta št. 31, trgovino z ženskimi klobuki; Miha Anžič, šolski drevored, klanje drobnice; Berta Ševar, Dolenjska cesta št. 8, trgovino s papirjem in razglednicami; Josip Petrič, Martinova cesta št. 20, tovarno za papirnat izdelke; Jera Fortuna, Vodovodna cesta št. 26, branjarijo; Ivan Česen, Soteska št. 4, pre-

važanje blaga; Josip Praprotnik, Karolinska zemlja št. 6, prodajo premoga; Fran Maier, Sv. Petra cesta št. 23, prodajo slaščic. — Odglasili, oziroma fakično opustili pa so obrt: Maks Domicelj, Rimska cesta, prodajo moke; Fran Vidali, Dunajska cesta št. 9, izdelovanje žičnih modrocov; Vinko Žnidaršič, Martinova cesta št. 20, knjigoveški obrt.

— **Kecskemethy — prijet.** Včeraj popoldne se je pripeljal na Zidani most dotični trgovski potnik, ki je zelo podoben Kecskemethyju, in katerega je vsled tega že na ljubljanskem kolodvoru ustavil policijski stražnik. Potnik — Anton Engler — je šel v bližnjo tovarno. Ko se je vrnil, bilo je na kolodvoru vse polno ljudstva. Naenkrat stopi k njemu orožnik in ga v imenu zakona aretuje. Potnik se ni malo prestrašil, spomnil pa se je svoje podobnosti s Kecskemethyjem in je koj dejal, da on ni tisti, katerega iščejo, namreč Kecskemethy. Ko se je legitimoval, ga je orožnik takoj izpustil. Anton Engler je bil dne 15. t. m. v Miramaru, v Trstu in Nabrežini, in je identičen s tistim Ogrom, katerega sta budimpeštanska policijska detektiva v teh krajih sledila. Ant. Engler je rodom Oger in zastopnik knjigarne Moric Troemel na Dunaju.

— **Tiče je lovil na Golovcu** znani ptičji lovec Janez Vindišar. Dva sprehajalca po Golovcu sta ga pri tem zasačila in mu odvzela limanice in sedem že zadavljenih ptičev, žive pa, ki jih je imel v kletki, sta izpustila. To je ptičjega lovca tako razkačilo, da je skočil v jednega sprehajalca in ga po obrazu opraskal, le-ta pa je njega prijel in vrgel na tla in oklofotal.

— **V električni voz** je zadel s tovarnim vozom včeraj zvečer v Prešernovih ulicah hlapec Franc Kuhar. Pri njegovem vozu se je zlomilo oje.

— **Tatvina.** Hlapcu Josipu Vodopivcu na cesti na Rudolfovo železnico št. 8, je ukradel neznan tat dva kovčega, v katerih je imel obleko.

— **Laško vino je krivo.** Delavca A. B. in I. H. sta se včeraj napila »Laha«, in ko je bilo treba plačati, sta se sprla. Prepri se je končal s pretepom, pri katerem je bil A. B. ranjen.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 22. novembra. Poslanska zbornica je v današnji seji nadaljevala razpravo o kongregacijah. Govorili so poslanci grof Komorowski, Černy, dr. Fuchs in dr. Tavčar. Po govoru dr. Tavčarja se je seja pretrgala za jedno uro in sicer zaradi konference klubovih načelnikov. Prihodnja seja bo v pondeljek. V današnji seji je dr. Ferjančič interpeliral zaradi »grabelj« v Idriji in podal nujni predlog glede povodnji povzročene škode v Idriji.

Dunaj 22. novembra. Dr. Tavčar je govoril petdeset ure proti kongregacijam ob največjem zanimanju zbornice. Utis velikanski in splošno odobravanje. Vse svobodomiselnne stranke so govorniku čestitale na izbornem in neustrašenem govoru.

Dunaj 22. novembra. Iz krogov, ki imajo tesne zveze z vlado se poroča, da bo v današnji seji klubovih načelnikov ministrski predsednik, dr. pl. Körber, zahteval, da se razprave v budgetnem odseku čim hitreje doženejo in zahteval bo tudi jasne odgovore, »ako naj apelu na parlament ne sledi apel na volilce«. — Vlada bo torej zopet grozila z razpustom drž. zbora. S tem so menda tudi v zvezi govornice v poljskem klubu, da se parlament v kratkem razpusti.

Dunaj 22. novembra. Vlada zahteva naknadni kredit k melioracijskemu fondu za letošnje leto. V predlogi se nahaja tudi postavka v znesku 34320 K za vodovod v Postojni.

Dunaj 22. novembra. »Vaterland« prijavlja pastirsko pismo avstrijskega episkopata zoper gibanje »proč od Rima«.

Gradec 22. novembra. Graški slovenski akademiki obrnili so se brzojavno na ministrskega predsednika in naučnega ministra v zadevi slovenske univerze.

Gradec 22. novembra. Včeraj popoldne so nemškonalni visokosolci napadli nemške klerikalce in jim potrgali društvene čepice z glav. Prišlo je na več krajih do pretepov, pri katerih je morala policija intervenirati.

Zader 22. novembra. Poroča se, da je namestnik fcm. baron David resigniral kot civilni guverner Dalmacije. David je prišel v torek z Dunaja, kjer je bil sprejet v izredno dolgi avdienci pri cesarju.

Atene 22. novembra. Izgredi, nastali vsled zahtevanja, naj se prevedejo evangelija na novogrški jezik, so zadobili kolosalni obseg. Dijaštvo se je oborožilo in je zasedlo vseučilišče. Dijakom se je pridruživlo mnogo oboroženih meščanov. Včeraj popoldne se je vršil shod, katerega se je udeležilo nad 20 tisoč ljudi. Shod je zahteval, naj se izobčijo iz cerkve vsi tisti, ki zahtevajo, naj se evangelija prevedejo. Prišlo je do velike bitke z vojaštvom, ki je bilo primorano streljati. Sedem oseb je bilo ustreljenih, kacijh 30 oseb ranjenih. Dijaki so z revolverji streljali na vojaštvo. Na stotine oseb je bilo v tej bitki lahko poškodovanih, mej njimi tudi policijski prefekt.

Lizbona 22. novembra. 16 francoskih redovnikov se je hotelo tu izkrcati. Ljudstvo jih je naskočilo s kamni in jih prisililo, da so se morali vrniti na ladijo.

London 22. novembra. Kitchener je poslal brzojavko, iz katere se sklepa, da so bili Angleži zopet tepeni in sicer pri Willersdorp. V brzojavki pravi, da so Buri naskočili Angleže, ti da so vjeli burskega zapovednika Buysa, sicer pa da angleške izgube še niso znane in da je brigada Remington poslana napadenim Angležem na pomoč.

Proti zobobolu in gnjilobi zob
izborno deluje
antiseptična
Melusina ustna in zobna voda
utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust.
Cena 1 steklenici z razbilnim navodom 50 kr.
Zaloga vseh preizkušenih zdravil.
Po pošti razpošilja se vsak dan dvakrat.

Jedina zaloga (28-47)
dež. lekarna M. Leustek, Ljubljana
Rasljeva cesta št. 1, zraven mesarskega mostu.

Dež. gledališče v Ljubljani.
Štev. 30. Dr. pr. 1139.

V soboto, 23. novembra 1901.
Nova opera! Drugikrat: Nova opera!
Alessandro Stradella.
Romantična opera v 3 dejanjih. Spisal W. Friedrich, uglašbil J. pl. Plotow. Kapelnik Bogumil Tomáš. Režiser Josip Noll.

Blagajnica se odpre ob 7. uri. — Začetek ob 7 1/2 uri. — Konec ob 10. uri.
Pri predstavi sodeluje orkester sl. c. in kr. pih. polka Leopold II. št. 27.
Prihodnja predstava bo v torek, 28. novembra.
„Pri belem konjiču“.
Gostuje gospa **Irma Polakova** iz Zagreba.

Umrli so v Ljubljani:
Dne 19. novembra. Martin Kermavnar, hlapec, 43 let, Cerkvene ulice št. 21, spridenje droba. — Katar Zaletel, postrežnica, 74 let, Poljanska cesta št. 20, otrpnjenje pljuč.
V deželni bolnici:
Dne 19. novembra: Franja Bitenc, gostija, 65 let, netje trebušne mreže.



R. Ditmar
c. in kr. dvorni dobavitelj
DUNAJ
Največja izbira
predmetov za razsvetljavo
za
petrolejno, plinovo
in
električno luč.
Petrolejske peči. (2149-8)

Meteorologično poročilo.
Vidna nad morjem 300-3 m. Srednji uradni tlak 750-0 mm.

Nov.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo	Močnina v mm.
21	9. zvečer	734.7	22	brezvetr.	jasno	0.0
22	7. zjutraj	734.4	18	sl. jz.ahod	megla	0.0
	2. popol.	733.5	33	sl. jv.ahod	oblačno	0.0

Srednja včerašnja temperatura 4-8°, normale: 2-4°.

Dunajska borza
dne 22. novembra 1900.

Skupni državni dolg v notah	98.95
Skupni državni dolg v srebru	98.85
Avstrijska zlata renta	118.60
Avstrijska krona renta 4%	95.50
Ogrska zlata renta 4%	118.10
Ogrska krona renta 4%	93.20
Avstro-ogrsko bančne delnice	1617
Kreditne delnice	630.25
London vista	239.45
Nemški državni bankovci za 100 mark	117.15
80 mark	23.44
80 frankov	19.04
Italijanski bankovci	92.75
G. kr. cekini	11.31

Učenec
se sprejme takoj v trgovino z mešanim blagom. (2553-2)
Kje? pove upravnistvo »Slov. Nar.«.

Pitana perotina per 5 kg s poštnino

1 sveže zaklana tolsta gos	gld. 2.80
3 debele race ali 4 piščanci za pečenje	3.-
Govedina, zadnji del, brez kosti	2.50
Teletina	2.60
Gosja jetra, bela in tolsta	3.50
Volovski jeziki	3.50
Čebelni med	3.-
1 puran	4.-

H. Spitzer, Probuzna 51. Galicija.

Objava,
Gospodje delničarji
„Ljubljanske kreditne banke“
se s tem uljudno vabijo na

II. izredni občni zbor
kateri se bode vršil
v soboto, dne 30. novembra t. l.
ob 3. uri popoldne
v zgornjih bančnih prostorih, Špitalske ulice št. 2
v Ljubljani
in kateri se bode bavil ponovno
s predlogom upravnega sveta glede
spremembe nekaterih določeb pravil.

Oni gospodje delničarji, kateri se nameravajo tega občnega zbora udeležiti, naj svoje delnice do 27. t. m. deponujejo pri blagajnici „Ljubljanske kreditne banke“, na kar se jim bodo izročile legitimacije.

V Ljubljani, dne 20. novembra 1901.
(2558) Upravni svet.

Bekanntmachung.
Bei der im hiergerichtlichen Handelsregister für Gesellschaften eingetragenen Firma:
„Laibacher Actien-Gesellschaft für Gasbeleuchtung“

wurde die Eintragung des neugewählten Verwaltungsrathsmittgliedes Ivan Hribar, Bürgermeister in Laibach vollzogen. (2565)

K. k. Landes- als Handelsgericht Laibach,
Abth. III., am 14. November 1901.
(Oglas. Pri tujakšnjem sodnijskem trgovskem registru za zadržne tvrdke vpisane tvrdke: „Ljubljansko delniško društvo za plinovo razsvetljavo“ se je izvršil vpis novoizvoljenega upravnega svetovalnega člana Ivana Hribarja župana v Ljubljani. C. k. drželno kot trg. sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 14. novembra 1901.)

trgovski pomočnik
vešč v špecerijski in galanterijski stroki, išče službe.
Ponudbe sprejema in več pove upravnistvo »Slov. Naroda«. (2546-2)
Ges. kr. avstrijsko državno železnico.

Izvod iz voznega reda
veljaven od dne 1. oktobra 1901. leta.
Odhod iz Ljubljane juž. kol. Praga čez Trbiž. Ob 12. uri 24 m po noči osonni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selzthal v Aussee, Solnograd, čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m zjutraj osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj, čez Selzthal v Solnograd, Inomost, čez Amstetten na Dunaj. — Ob 11. uri 51 m popoldne osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak Celovec, Ljubno, Selzthal, Dunaj. — Ob 3. uri 58 m popoldne osonni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selzthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz, čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzeu, Marijine vane, Heh, Franzove vane, Karlove vane, Prago, (direktni voz I. in II. razreda), Lipsko, Dunaj via Amstetten. — Ob 10. uri zvečer osonni vlak v Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Inomost, Monakovo. (Trst-Monakovo direktni vozovi I. in II. razreda.) — Praga v Novo mesto in v Kočevje. Osonni vlaki: Ob 7. uri 17 m zjutraj, ob 1. uri 5 m popoldne, ob 6. uri 55 m zvečer. Prihod v Ljubljano juž. kol. Praga iz Trbiža. Ob 3. uri 25 m zjutraj osonni vlak v Dunaj via Amstetten, Monakovega, Inomosta, Franzensfesta, Solnograda, Lince, Steyra, Aussee, Ljubna, Celovca, Beljaka, (Monakovo-Trst direktni vozovi I. in II. razreda). — Ob 7. uri 12 m zjutraj osonni vlak iz Trbiža. — Ob 11. uri 16 m popoldne osonni vlak iz Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plzeu, Prago, (direktni vozovi I. in II. razreda), Budejevic, Solnograda, Lince, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha, Bregence, Inomosta Zella ob jezeru, Lend-Gasteina, Ljubna, Celovca, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 44 m popoldne osonni vlak v Dunaj, Ljubna, Selzthal, Beljaka, Celovca, Monakovega, Inomosta, Franzensfeste, Pontabla. — Ob 8. uri 51 m zvečer osonni vlak v Dunaj, Ljubna, Beljaka, Celovca, Pontabla. — Praga iz Novega mesta in Kočevja. Osonni vlaki: Ob 8. uri in 44 m zjutraj, ob 2. uri 32 m popoldne in ob 8. uri 35 m zvečer. — Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik. Mešani vlaki: Ob 7. uri 28 m zjutraj, ob 2. uri 5 m popoldne, ob 6. uri 50 m zvečer, ob 10. uri 25 m le ob nedeljah in praznikih v oktobru, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih in samo v oktobru. — Prihod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika. Mešani vlaki: Ob 6. uri 49 m zjutraj, ob 11. uri 8 m popoldne, ob 6. uri 10 m zvečer in ob 9. uri 55 m zvečer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih in samo v oktobru. (1393)

C. kr. dražbeni urad
Dunaj
I., Dorotheergasse 17
prevzema za licitacije zapuščina, sobno pohištvo, zbirke, umetniške izdelke, specijalitete, kakor sploh predmete vsake vrste.
Načinčnejša pojasnila in oglasila ob delavnikih od 8.—12. ure.

Razglas.
Pri podpisnem mestnem magistratu razpisuje se
služba policijskega nadstražnika
z letno plačo 1000 kron, eventualno
služba policijskega stražnika
z letno plačo 900 kron.
Službi sta stalni in dobivajo nameščenci tudi naturalno obleko, obutev in dejalnostno priklado, ki znaša 10% plače dotičnega plačilnega razreda.
Prošnje za te službi je vložiti pri podpisnem mestnem magistratu
do dne 30. novembra 1901.
Prošnjo, katera mora biti pravilno kolokovana s prilogami vred, spiši prosilec sam in ji prideni krstni list, zdravniško spričevalo in izkazilo o posebnih sposobnostih za službo, o znanju slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisavi in pa o dozdanzem vedenju in službovanju, oziroma poslovanju.
Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,
dne 16. novembra 1901.

V prijazno uvaževanje!
Podpisane priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo
na sv. Jakoba trgu št. 6 v Ljubljani, nasproti cerkve
nahajajočo se
špecerijsko in delikatesno trgovino
v kateri postrežem vsestranski z najboljšim, vedno svežim blagom po najnižji cenil.
Cenjene gospodinje opozarjam osobito na svojo doma s pomočjo najpripravnijega novega stroja žgano vsakovrstno kavo, katere ni zamenjati z drugie v kupčiji se nahajajočo tvorniško žgano kavo. — Velika zaloga garantirano pristnega ruma, konjaka, ruskega čaja in južnih vin.
Velepoštovanjem (2421-6)
Fran Bergant, špecerijska in delikatesna trgovina.

Zasebni uradnik
z lepo in hitro pisavo, verziran v vseh pisarniških stvarih, dober risar in izvežban v slovenski in nemški stenografski.
Išče službe.
Ponudbe pod „zasebni uradnik“ na na upravnistvo „Slov. Naroda“. (2526-5)
Gospa išče
malo stanovanje
ali pa nemeblvano mesečno sobo, in sicer za takoj.
Ponudbe pod „M. Košir“ poste restante Ljubljana. (2568-1)

V najem dam za 5 let novo žago
z 2 tečajema, kjer je tudi prostor za cirkular, pod ugodnimi pogoji.
(2564-1) Anton Opeka
posestnik v Cerknici pri Rakeku.

Trgovski pomočnik
mlad, dobro izvežban špecerist, želi premeniti službo z novim letom.
Cenjena vprašanja na upravnistvo »Slov. Naroda«. (2524-3)

Velika trgovina
mešanega blaga
na Spodnjem Štajerskem (železniška postaja), dobro vpeljana, se proda. (2529-2)
Naslov v upravnistvu »Slov. Nar.«.

Išče se mladenič.
Kot vajenec išče se inteligen ten in zdrav, okoli 15 let star mladenič, kateri bo dobival skozi 4letno učno dobo potrebno stanovanje, hrano in obleko.
Ponudbe: **Henrik Bremitz**, c. kr. dvorni zalagatelj glasovirjev v Trstu, Borzni trg št. 9. (2567-1)

Specijalna trgovina za kavo
Edmund Kavčič
v Ljubljani, Prešernove ulice, nasproti pošte priporoča
kavo Santos dobrega ukusa po gld. 1.— kilo
„Nellgherry“ aromatično-krepkega okusa „140“
„Piraldi“ najfinjega okusa „160“
Poštne poslatve po 5 kil franko.
Vsakovrstno špecerijsko blago v najboljši kakovosti. (12-230)
Glavna zaloga J. Klauer-jevega „Triglava“.